

سامانه‌های راهبردی صیانتی و ضدصیانتی جنگ نرم در توسعه آموزش عالی جمهوری اسلامی ایران: الگوی شناختی

حیدر مقدسی^۱

تاریخ دریافت: ۱۵ / ۰۸ / ۱۳۹۸

تاریخ پذیرش: ۲۰ / ۰۸ / ۱۳۹۸

چکیده

آموزش عالی و توسعه‌ی آن به مثابه بستری برای تولید علم و فناوری، توانمندسازی منابع انسانی، تقویت اقتصاد دانش‌بنیان، گسترش و ارتقاء مشارکت اجتماعی، تقویت سرمایه اجتماعی، هویت بخشی و تولید فرهنگ برتر، الهام بخشی و الگوسازی در منطقه و جهان اسلام، تاثیرگذاری بر فرآیند تحولات منطقه‌ای و جهانی و ... یکی از بنیادی‌ترین مؤلفه‌های تولید قدرت ملی، اطمینان بخش به امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران و محقق‌کننده‌ی اهداف عالی‌ی انقلاب اسلامی ایران به‌عنوان الگویی از مردم‌سالاری دینی محسوب می‌شود. هم‌چنین از آن‌جا که مراکز علمی و پژوهشی به‌عنوان یکی از اهداف راهبردی بیگانگان برای تأثیرگذاری و هم‌سوسازی آن با نیات خود، همواره تحت رصد و هدف نفوذ آنان قرار داشته، الگوهایی امنیتی در قالب سامانه‌های «صیانتی» و «ضد صیانتی» در عرصه‌ی آموزش عالی شکل گرفته است. این مقاله با هدف توصیف و تبیین کنش و واکنش‌های این سامانه‌ها در چارچوب یک الگوی شناختی در سطح راهبردی با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی و در پاسخ به این سؤال که؛ سامانه‌های صیانتی و ضد صیانتی مؤثر در توسعه‌ی آموزش عالی ایران کدامند؟ انجام شده است. طبق نتایج بدست‌آمده حداقل نه سامانه کلان امنیتی مؤثر در توسعه‌ی آموزش عالی تحت عناوین؛ سامانه حاکمیتی، سامانه کلان اجرایی، سامانه اجتماعی، سامانه جریانات سیاسی خودی، سامانه جریانات سیاسی غیرخودی، سامانه جریان روشنفکری، سامانه فضای مجازی، سامانه امنیتی خودی و سامانه امنیتی حریف مورد شناسایی قرار گرفته که در سه الگوی کلی؛ سامانه کاملاً صیانتی، سامانه‌های دوجانبه (دو وضعیتی) و سامانه کاملاً ضدصیانتی به‌عنوان الگویی شناختی تقسیم‌بندی شده‌اند.

کلید واژه‌ها: آموزش عالی، دانشگاه، سامانه صیانتی، سامانه ضدصیانتی، سامانه دوجانبه.

استناد فارسی (شیوه APA، ویرایش ششم، ۲۰۱۰): مقدسی، حیدر (۱۳۹۸، زمستان). «سامانه‌های راهبردی صیانتی و ضدصیانتی جنگ نرم در توسعه آموزش عالی جمهوری اسلامی ایران: الگوی شناختی». *پژوهشنامه تاریخ، سیاست و رسانه*، سال دوم، شماره چهارم، صص ۶۴۲-۶۱۷.

^۱. دانشجوی دکتری مدیریت راهبردی، دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران، ایران.

۱. مقدمه

اگر «قدرت ملی»^۱ را مجموعه‌ای از توانایی‌های بالقوه و بالفعل یک کشور که از توانمندی‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، علمی، تکنولوژیکی و نظامی آن کشور ناشی می‌شود (کالینز، ۱۳۷۰: ۲۴) تعریف و مطمئن‌ترین و سریع‌ترین راه وصول به امنیت ملی را قدرت ملی بدانیم (محمودنژاد، ۱۳۸۱: ۱۶۹)، قاعدتاً شناخت سامانه‌های محیطی مقوم و تضعیف‌کننده‌ی آن از اولویت‌های حاکمیتی برای بقاء و پیشرفت محسوب می‌شود. تغییر در مفهوم و ماهیت سنتی قدرت و امنیت بر اثر تحولات بنیادین محیط امنیتی در سطوح ملی، منطقه‌ای و جهانی، ابتدای این مفهوم بر ابعاد و مؤلفه‌های گذشته آن را نیز دچار تحول و دگرگونی نموده است. به‌طوری که هریک از شاخص‌ها و متغیرهای زیرمجموعه‌ی ابعاد امنیت مانند فرهنگ، اقتصاد، سیاست و ... در فرآیند تأثیرگذاری بر مفهوم امنیت ملی، گاه کارکردی برابر و هم‌وزن تمام ابعاد و مؤلفه‌های آن داشته و این به دلیل «پیوستگی» و «همبستگی» جهان بشری ناشی از دو عامل راهبردی در عرصه جهانی است: اول؛ «جهانی‌سازی» یا «جهانی‌شدن» و دوم؛ انقلاب اطلاعات، ارتباطات و فناوری. مسلم آن که عامل اول - چه قائل به جهانی‌سازی باشیم چه جهانی‌شدن - بدون بستر فراهم شده ارتباطاتی و فناوری‌های نوظهور مانند اینترنت، قابلیت تحقق نداشته و یا با مشکلات فراوان روبرو خواهد شد. بنابراین یکی از اولویت‌های راهبردی دولت‌ها در تأمین امنیت و منافع ملی خود، همواره حفظ و ارتقاء قابلیت‌های دانشی خود و تأثیرگذاری بر تغییرات و ساخت‌های فناورانه و علمی بوده و هست. از این میان ساختارهای آموزشی هر کشور خصوصاً سطوح عالی آن از جمله‌ی عوامل اساسی مؤثر در تقویت یا تضعیف امنیت ملی و نیز تأثیرپذیر از آن بوده و رابطه‌ی مستقیم میان این دو برقرار است. چنان‌که مقام معظم رهبری^{مدظله العالی} در تبیین چشم‌انداز تغییر و تحولات منطقه و جهان و ضرورت نقش آفرینی جمهوری اسلامی در تأثیرگذاری بر این تحولات، در کنار دو مؤلفه‌ی فرهنگ و اقتصاد و پیش از آن‌ها مؤلفه‌ی «علم و فناوری» را به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم قدرت ملی کشور گوشزد نموده‌اند (مقام معظم رهبری^{مدظله العالی}، بیانات در دیدار با اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳/۶/۹۳). اهمیت نقش علم در قدرت ملی صرفاً معطوف به عصر حاضر نبوده و عبارت راهبردی «*أَلْعِلْمُ سُلْطَانٌ مِّنْ وَجَدَةِ صَالٍ بِهِ وَمَنْ لَمْ يَجِدْهُ صَبِيلَ عَلَيْهِ*»^۲ (ابن ابی الحدید، بی‌تا: ج ۲۰ / ۳۱۹) بر اهمیت راهبردی و کاربردی علم در تقویت بنیان‌های سایر ابعاد امنیت ملی اعم از سیاست، فرهنگ، اقتصاد، نظامی و ... تأکید مستقیم دارد.

در رویکرد سیستمی آموزش عالی سامانه‌ای است که بر محیط پیرامونی خود اثر گذاشته و از آن اثر می‌پذیرد، و به‌عبارتی می‌تواند هم نقش متغیر وابسته را داشته و هم نقش متغیر مستقل را ایفا

۱. National power

۲. امام علی علیه السلام می‌فرمایند: دانش، سلطنت و قدرت است، هر که آن را بیابد با آن یورش برد و هر که آن را از دست بدهد بر او یورش برند (شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید، بی‌تا: ج ۲۰ / ۳۱۹).

نماید. در این مقاله با رویکرد تحلیل محیط راهبردی سامانه آموزش عالی به‌مثابه متغیر وابسته در محیط داخلی سیستم در نظر گرفته شده است که دو نوع محیط تأثیرگذار بر آن (متغیر مستقل) شامل «محیط ملی» و «محیط فراملی» قابل تصور می‌باشد.

از منظر ذینفعان یعنی افراد یا گروه‌هایی که در محیط داخلی یا خارجی یک سیستم اثرگذار می‌باشند، ذینفعان به دو دسته تقسیم می‌شوند:

- ۱- ذینفعان محیطی؛ شامل مشتریان، مالکین و جامعه.
- ۲- ذینفعان فرآیندی که بیانگر محیط داخلی سیستم و ترکیبی از کارکنان و تأمین کنندگان را شکل می‌دهند. این گروه در درون محیطی کار می‌کنند که توسط ذینفعان محیطی تعریف شده و امور مربوط به برنامه‌ریزی، طراحی، اجرا و اعمال فرآیندی را انجام می‌دهند که منجر به بروندهای سیستم می‌شود (Atkinson, Waterhous & Wells, 1996).

در این مقاله، آموزش عالی جمهوری اسلامی ایران به مثابه ذینفعان فرآیندی و تحت تأثیر ذینفعان محیطی در نظر گرفته شده است.

از منظر تحلیل محیطی، تأثیر محیط بر یک سیستم از سه نقش بنیادین محیطی ناشی می‌شود:

- ۱- نقش خط‌مشی محور که هدف اصلی آن بهبود عملکرد سیستم از طریق مطلع نگه‌داشتن مدیران عالی از روندهای عمده‌ی پدیدآمده در محیط سیستم است.
- ۲- نقش برنامه‌ریزی راهبردی منسجم که هدف عمده‌ی آن بهبود عملکرد سازمان از طریق آگاه ساختن مدیران عالی و مدیران میانی از مسائلی است که در محیط سازمان پدید می‌آید.
- ۳- نقش عملکرد محور که هدف اساسی آن بهبود عملکرد سازمان از طریق قرار دادن اطلاعات محیطی مربوط به اجرای مؤثر عملکردهای ویژه‌ی سازمان می‌باشد (مبینی دهکردی، ۱۳۹۳: ۴۸ و ۴۹). هدف مقاله با تأکید بر نقش خط‌مشی محور؛ شناسایی و ارائه‌ی الگویی شناختی از سامانه‌های صیانتی (فرصتی) و ضدصیانتی (تهدیدی) تأثیرگذار بر توسعه‌ی آموزش عالی جهت بهره‌برداری مراکز ذیصلاح و در پاسخ به این سؤال است: «سامانه‌های راهبردی صیانتی و ضدصیانتی مؤثر بر توسعه آموزش عالی جمهوری اسلامی ایران کدامند؟»

با بررسی و مطالعه منابع گوناگون منتشره اعم از: کتب، مقالات، پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویی، پژوهش‌های علمی و مطالب منتشره در فضای مجازی و، عنوانی با موضوع یادشده یافت نگردید، لیکن مطالب فراوانی پیرامون آموزش عالی توسط پژوهشگران و صاحب نظران منتشر گردیده که در تبیین مبانی نظری و ادبیات موضوع و استخراج شاخص‌ها و مؤلفه‌های مقاله استفاده خواهد شد.

۲. مفاهیم و ادبیات نظری

۱-۲. تعاریف، مفاهیم و اصطلاحات

سامانه^۱: در لغت به معنی منظومه، نظم‌دار، دستگاه، سیستم و از آن به «مجموعه‌ای از اندام‌ها یا اجزای بهم‌پیوسته که در راستای یک هدف با یکدیگر همکاری می‌کنند» تعبیر شده است. در تعریفی دیگر «واژه‌های سامانه و نظام برابرهایی فارسی متداول برای واژه سیستم می‌باشند. سامانه یا سامان هم چیده‌ای از عناصر هم پیوسته‌ای است که یک تمامیت یگانه را تشکیل می‌دهند» (ویکی‌پدیا).

صیانت^۲: در لغت «نگه‌داشتن»، «حفظ کردن»، «حراست»، «حفظ» و «نگهداری» (لغت‌نامه دهخدا، فرهنگ معین، فرهنگ واژگان مترادف و متضاد) معنا شده است. صیانت از دو منظر قابل طرح است: ۱- وظیفه افراد و گروه‌های مختلف (صیانت از مجموعه منابع انسانی) به عنوان اصلی‌ترین و مهم‌ترین سرمایه اجتماعی. ۲- وظیفه هر فرد «صیانت درونی» و به عبارت دیگر «خودکنترلی» و «مراقبت از خود» است. زمینه‌های صیانت اجتماعی «خانواده»، «مدرسه»، «دانشگاه»، «مراکز دینی (مسجد، حسینیه، هیئت و ...)»، «مراکز فرهنگی، هنری و تفریحی»، «شبکه‌های اجتماعی»، «محیط کار» و «دوستان» می‌باشند (<http://satr-sabz.blogfa.com>).

سامانه‌های صیانتی^۳ در این پژوهش عبارت است از: ساختارهای رسمی و قانونی تعریف شده در نظام جمهوری اسلامی ایران که وظیفه حفاظت و نگهداری دستاوردهای نظام در حوزه‌ی آموزش عالی در مقابل تهدیدات و آسیب‌ها و کمک به توسعه و پیشرفت آن در بهره‌برداری از فرصت‌های محیطی را برعهده دارند.

سامانه‌های ضدصیانتی^۴ عبارتند از: ساختارها، فرایندها و رویکردهای مهاجم دشمن؛ اعم از جریان‌ات سیاسی غیرخودی، سرویس‌های اطلاعاتی و دستگاه‌های برون مرزی کشورهای متخاصم که تهدیدات و آسیب‌هایی را متوجه آموزش عالی جمهوری اسلامی ایران با اهداف، برنامه‌ها و روش‌های خاص می‌نمایند.

سامانه‌های دو جانبه در این پژوهش عبارتند از: ساختارهای حاکمیتی و اجتماعی که وظیفه اصلی آن‌ها حفاظت و صیانت از سامانه آموزش عالی جمهوری اسلامی ایران بوده لیکن به دلایل مختلف در انجام این مأموریت دچار نقص و کاستی شده و برخی اوقات عملاً در خدمت سامانه ضدصیانتی قرار می‌گیرند.

1. System.

2. Protection.

3. Protection System.

4. Anti protection System.

آموزش عالی: به سطحی از آموزش گفته می‌شود که در دانشگاه‌ها، حوزه‌های علمیه، کالج‌ها و مؤسسات فن‌آوری که مدرک دانشگاهی و یا مدرک حوزوی ارائه می‌دهند. در ایران حدود ۲۹۰۰ دانشگاه، مؤسسه و مرکز آموزش عالی وجود دارد که زیرگروه‌های آن عبارتند از: دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم، دانشگاه پیام نور، دانشگاه جامع علمی کاربردی، دانشگاه فرهنگیان، دانشگاه فنی و حرفه‌ای، دانشگاه‌های وابسته به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مؤسسات آموزش عالی غیردولتی، دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی وابسته به سایر دستگاه‌ها (مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، ۱۳۹۴: ۷).

سامانه آموزش عالی در این پژوهش به مثابه یک فرآیند سیستمی با ترکیبی از اهداف، راهبردها، قوانین و مقررات، ساختارهای آموزشی و پژوهشی، اساتید، دانشجویان، کارکنان و ... در نظر گرفته شده است و نهادهای ساختاری مانند دولت، مجلس شورای اسلامی، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و سایر نهادهای حکومتی و حاکمیتی به‌عنوان ساختار کلان سیاستگذاری و اجرایی کشور و وظیفه‌ی فرایندهای مربوط به سیاستگذاری قانونی و اجرایی، تخصیص منابع و ارزیابی و نظارت بر حفظ و توسعه‌ی آن را برعهده دارند.

خودی و غیرخودی: این مفهوم از اواسط دهه‌ی ۷۰ با توجه به شرایط سیاسی اجتماعی کشور و تغییر و تحولات داخلی و خارجی، توسط مقام معظم رهبری^{مدظله‌العالی} مطرح گردید. ایشان بر «خودی بودن آحاد ملت ایران» و بر وجود خودی و غیرخودی در جریان‌ات سیاسی کشور تأکید داشته‌اند. از منظر ایشان؛ جریان‌ات سیاسی خودی «آن است که دلش برای اسلام می‌تپد؛ دلش برای انقلاب می‌تپد؛ به امام ارادت دارد؛ برای مردم به‌صورت حقیقی - نه ادعایی - احترام قائل است. و غیر خودی کسی است که دستورش را از بیگانه می‌گیرد؛ دلش برای بیگانه می‌تپد؛ دلش برای برگشتن امریکا می‌تپد. غیر خودی آن کسی است که از اوایل انقلاب در فکر ایجاد رابطه‌ی دوستانه با امریکا بود. به امام اهانت می‌کرد؛ اما برای امریکا اظهار علاقه می‌نمود؛ کسی به امام اهانت می‌کرد، ناراحت نمی‌شد؛ ...» (مقام معظم رهبری، خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران: ۱۳۷۸/۰۵/۰۸).

۲-۲. نظریه‌های آموزش عالی

نظریه سرمایه انسانی^۱؛ مشارکت آموزش عالی را در رشد اقتصادی از طریق بهبودبخشی به کیفیت منابع انسانی می‌بیند. با توجه به این نظریه، افراد در خودشان سرمایه‌گذاری می‌کنند تا در بازار کار پیشرفت داشته باشند.

^۱. Human Capital Theory.

نظریه تحلیل هزینه فایده^۱؛ ماهیت گسترش آموزش عالی و مشارکت افراد در آن با هزینه‌ها و منابع متصور و ملاحظه تعادل بین هزینه‌ها و فایده‌ها پیوند خورده است.

نظریه انتخاب عمومی^۲؛ کاربرد و توسعه نظریه اقتصادی و ابزارهای اقتصاد در سیاست‌گذاری‌ها و انتخاب حکومتی است. آموزش عالی با تصمیمات گروه‌های ذینفع خاص یا به سیاست‌مدارانی که به موجودیت خودشان می‌اندیشند، مرتبط شده است.

نظریه تضاد (جدال)^۳؛ توسعه‌ی آموزشی، حاصل فرآیندهای رقابت بر سر پایگاه‌های اجتماعی در میان گروه‌ها است.

نظریه فمینیست‌ها^۴؛ تأکید خاصی بر برابری زن و مرد دارد و آموزش عالی را وسیله‌ای مهم برای بهبود و ارتقاء و تغییر موقعیت زنان در جامعه می‌داند (صالحی، ۱۳۸۳: ۶۸-۶۵).

نظریه ژئوپلیتیک اطلاعات^۵ که به رابطه بین دانش، علم، اطلاعات با قدرت پرداخته، و بیانگر آن است که علم و دانش در سطح فردی، اجتماعی، ملی و فراملی به دارنده‌ی آن قدرت نفوذ، اثرگذاری و منفعل‌سازی طرف مقابل را اعطا نموده و از سویی دیگر به تولید فرهنگ غالب می‌انجامد به طوری که می‌تواند در موقعیت‌الگوی و هدایت و رهبری برای سایرین قرار گیرد (حافظ نیا، ۱۳۹۰: ۹۴). از این منظر سیاست سلطه بر پایه‌ی فرهنگ دانایی‌محور و فرهنگ برتر شکل گرفته و آموزش عالی به‌عنوان رکن اصلی تولید فرهنگ برتر از ضروریات تولید قدرت و رهایی از سلطه - سیاسی محسوب می‌شود. برنارد لوئیس^۶ در تبیین فرهنگ برتر، طی سخنرانی تحت عنوان «ایران در تاریخ» که در مرکز موشه دایان، دانشگاه تل آویو در ۱۸ ژانویه ۱۹۹۹ میلادی، نقش ایران در تاریخ و تأثیر آن را بر تمدن جهان را چنین توصیف نموده است:

«در دو هزار سال گذشته هیچ کشورگشا یا نیروی خارجی‌ای نتوانسته است بر زبان و فرهنگ ایرانی اثرات بنیادی بگذارد، که این یکی از نشانه‌های فرهنگ برتر است، و فرهنگ برتر همیشه بر فروتر چیرگی یافته است» (Kramer, 1999).

وی معتقد است که تنها راه رویارویی با چنین فرهنگی نابود ساختن آن است و پیشنهاد می‌کند که ایران را به قطعات قومی گوناگون بشکنند و میان کشورهای نوپا تقسیم کنند (پروژه‌های کردستان بزرگ و آذربایجان بزرگ).

1. Cost Benefit Theory.

2. Public Choice Theory.

3. Conflict Theory.

4. Feminist Theory.

5. Information Geopolitics.

۶- Bernard Lewis: (متولد ۳۱ می ۱۹۱۶ در لندن)، استاد بازنشسته مطالعات خاور نزدیک دانشگاه پرینستون است. او در لندن

از پدر و مادری یهودی متولد شد.

۳. آموزش عالی در اسناد بالادستی

اسناد بالادستی تعیین کننده چارچوب‌های کلی برای برنامه‌ریزی بخش‌های مختلف اجرایی کشور هستند. اسناد یاد شده بر مبنای آرمان‌ها، ارزش‌ها، هنجارها و باورهای ملی، مذهبی، اخلاقی، و... مشترک یک ملت که در طول سالیان متمادی گذشته شکل گرفته و از طریق رهبران جامعه به- عنوان اصول ثابت مطرح می‌شوند(که می‌توانند مصادیق متفاوتی را در شرایط زمانی و مکانی مختلف داشته باشند) تدوین می‌شوند. در نظام جمهوری اسلامی ایران که نظام سیاسی برآمده از انقلاب اسلامی ملت ایران به رهبری حضرت امام خمینی رحمه الله علیه می‌باشد، منویات ایشان و مقام معظم رهبری مدظله العالی، و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، مبنای کلان نظام محسوب شده و سایر اسناد بالادستی ملی، بخشی، دستگاهی و ... براساس آن‌ها تدوین و ابلاغ می‌شوند.

۳-۱. دانشگاه^۱ در نگاه حضرت امام خمینی رحمه الله علیه

شاید به جرأت بتوان گفت که از شروع انقلاب اسلامی مردم ایران به رهبری حضرت امام خمینی رحمه الله علیه ایشان بانگاهی عمیق به مسئله دانشگاه و ساختار و فرهنگ حاکم بر فرآیند آن ضمن رصد تحولات، آسیب‌شناسی و احصاء و بیان فرصت‌های راهبردی دانشگاه، به عینیت بخشی اهمیت آن برای مسئولین نظام و آحاد مردم اهتمام ویژه‌ای داشته‌اند. به طوری که بیانات و منویات ایشان مملو است از موضوع دانشگاه و مسائل مربوط به آن. چنان که ایشان «وحدت حوزه و دانشگاه را بزرگ‌ترین پیروزی انقلاب اسلامی» برشمرده‌اند. (صحیفه نور، ج ۶ / ۲۱). ایشان ضمن تأکید بر تعیین سرنوشت یک ملت در دانشگاه، دانشگاه را مبداء همه تحولات دانسته(همان، ج ۸ / ۶۴-۶۱) و معتقدند که «دانشگاه باید عالم درست کند نه اداری»(همان، ج ۱۲ / ۲۷). حضرت امام رحمه الله علیه در تبیین نقش روشنفکران وابسته و دور بودن آن‌ها از بستر اجتماعی ایران، تمام عقب‌ماندگی‌های کشور را ناشی از عدم شناخت صحیح اکثر روشنفکران دانشگاهی از جامعه اسلامی ایران دانسته- اند(همان، ج ۱۲ / ۲۰۷)، رهبر کبیر انقلاب با پیروزی انقلاب اسلامی ایران، ضمن تأکید بر از بین رفتن اختناق فکری و اختناق عملی در دانشگاه‌ها بیان می‌دارند که:

« برای دانشگاهی‌ها، روشنفکرها و اشخاصی که می‌توانند این دانشگاه را به‌طور صحیح اداره کنند، عذری نمانده است.» (همان، ج ۱۵ / ۴۱۵).

یکی از دغدغه‌های اصلی معمار کبیر انقلاب اسلامی در حوزه‌ی آموزش عالی «اسلامی شدن دانشگاه‌ها» بوده و معنی اسلامی شدن دانشگاه را استقلال و جدا کردن خود از وابستگی به غرب و شرق دانسته(همان، ج ۱۲ / ۲۵۲) و تصریح دارند که «دانشگاهی که در خدمت امریکا باشد، نبودش

^۱ - باعنایت به این که «دانشگاه» به‌عنوان نمادی که سامانه آموزش عالی کشور در انگاره جامعه در آن تجلی می‌یابد، لذا در این پژوهش در جاهایی که از دانشگاه نام برده می‌شود، با این سامانه برابر گرفته شده است(نگارنده).

بهتر است» (همان، ج ۱۳ / ۴۱۴). تربیت اسلامی در دانشگاه‌ها یکی دیگر از موارد مهم اندیشگی حضرت امام رحمه الله علیه بوده و تأکید داشته‌اند که:

«اگر اساتید دانشگاه فقط هم‌شان این باشد که درس بگویند [...] پهلویش تربیت نباشد، تربیت معنوی نباشد، از دانشگاه آن‌ها می‌آید بیرون که فساد می‌کنند. حوزه‌های علمی هم همین طور است» (همان، ج ۱۶ / ۵۵۰).

ایشان در تبیین اهمیت دانشگاه برای دشمنان نظام بیان داشته‌اند:

«قضیه دانشگاه از اهم امور است، همان طوری که برای دشمنان ما و برای آن‌ها که می‌خواهند افکار جوانان ما را منحرف کنند هم مهم است، چون دانشگاه مرکز همه چیز است، حتی تشکیل دولت» (همان، ج ۱۸ / ۱۶۶).

۲-۳. دانشگاه در نگاه مقام معظم رهبری مدظله العالی

دانشگاه از منظر مقام معظم رهبری مدظله العالی همانند حضرت امام رحمه الله علیه، به دلیل موقعیت راهبردی در تولید قدرت نرم، از مسائل طراز اول انقلاب اسلامی بوده و «اهمیت دانشگاه، به قدر اهمیت آینده کشور» (بیانات، ۱۳۷۶/۱۲/۱۶) برشمرده شده است. ایشان به کرات انتظارات نظام از سامانه آموزش عالی را مورد تأکید قرار داده‌اند: «تربیت انسان حساس به مسائل انقلاب و کشور» (بیانات، ۱۳۷۰/۹/۲۰)، «آرمان‌گرایی در اخلاق، علم و سیاست» (بیانات، ۱۳۹۱/۵/۱۶)، «حرکت تولید علمی» (بیانات، ۱۳۷۹/۱۲/۹)، «مدیریت جهادی» (بیانات، ۱۳۹۳/۴/۱۱)، «توجه به نیازهای کشور در تولید علم» (همان)، «جنبش نرم‌افزاری» (همان)، «تولید گفتمان اقتصاد مقاومتی» (بیانات، ۱۳۷۹/۱۲/۹)، «تولید علوم انسانی اسلامی» (همان)، «قرار گرفتن در جایگاه مرجعیت علمی» (همان)، «فرماندهان و افسران جنگ نرم با دشمن» (بیانات، ۱۳۸۵/۸/۱۸)، «الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت» (بیانات، ۱۳۸۸/۶/۴)، «الگوسازی انقلاب اسلامی برای سایر جوامع مسلمان» (بیانات، ۱۳۹۱/۵/۲۲)، «پرورش انقلابیون مثبت» (بیانات، ۱۳۸۶/۲/۲۵)، «تأکید بر گره خوردن تحقیقات دانشگاهی با صنعت و تجارت» (بیانات، ۱۳۹۰/۵/۱۹)، «ایجاد کرسی‌های آزاداندیشی و نظریه‌پردازی» (بیانات، ۱۳۷۹/۱۲/۹) و ... از آن جمله هستند.

هم‌چنین در آسیب‌شناسی ایشان از دانشگاه به موارد ذیل اشاره شده است: «سلطه سیاسی از طریق سلطه‌ی علمی» (بیانات، ۱۳۸۴/۷/۲۱)، «طراحی سرویس‌های اطلاعاتی برای انحراف دانشگاه» (بیانات، ۱۳۷۹/۱۲/۹)، «تئوری‌سازی استعماری» (همان)، «کارشکنی دشمنان در عرصه علمی» (بیانات، ۱۳۹۲/۵/۱۵)، «برنامه‌ریزی دشمن روی دیپلماسی علمی» (همان)، «تحریم‌های دشمن، ناشی از اقتدار علمی و درونزا» (همان)، «ضرورت حفظ گفتمان پیشرفت علمی از مزاحمت‌ها» (بیانات، ۱۳۹۳/۴/۱۱)، «تسلط و نفوذ قدرت‌های سلطه‌گر، مانع پیشرفت علمی» (بیانات،

۱۳۹۲/۵/۱۵)، «تهدید سیاست‌زدگی و نفوذ جریان‌های سیاسی معارض در دانشگاه‌ها» (همان)، «ترفند دشمن برای محدودسازی زبان فارسی به‌عنوان زبان علم» (همان)، «تهاجم علیه روحانیت در میان دانشگاهیان» (بیانات، ۱۳۹۲/۹/۱۹)، «برنامه‌ریزی دشمن برای تهاجم فرهنگی در فضای رسانه‌ای و مجازی» (همان)، «فعالیت‌های سازمان‌یافته و هم‌پوشان دشمنان و معارضان» (بیانات، ۱۳۹۲/۵/۱۹)، «برنامه‌ریزی جریان‌های سیاسی برای تشکل‌های دانشجویی» (بیانات، ۱۳۷۸/۹/۱)، «ترور دانشمندان حلقه‌ای از حلقه‌های دشمن» (بیانات، ۱۳۹۲/۵/۱۹)، «تلاش دشمن برای گماردن عناصر مسئله‌دار به‌عنوان اساتید و رؤسای دانشگاه‌ها» (بیانات، ۱۳۶۹/۸/۱)، «ضرورت رصد تهاجم‌های دشمن به دانشگاه» (بیانات، ۱۳۹۲/۵/۱۹)، «برنامه‌ریزی دشمن برای رواج ابتدال در دانشگاه» (همان)، «تلاش قانون‌شکنان و براندازان برای سوءاستفاده از مفهوم «آزادی» در دانشگاه» (همان).

۳-۳. آموزش عالی در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ضمن تأکید بر ابتدائی نظام جمهوری اسلامی ایران بر پایه ایمان به خدای یکتا، وحی الهی، معاد، عدل خداوند در خلقت و تشریح، امامت و رهبری و کرامت و ارزش والای انسان و مسئولیت او در برابر خدا، بر «استفاده از علوم و فنون و تجارب پیشرفته بشری و تلاش در پیشبرد آن‌ها» (اصل دوم) تصریح داشته و دولت جمهوری اسلامی را موظف به «تسهیل و تعمیم آموزش عالی» (بند ۳ اصل سوم)، «تقویت روح بررسی و تتبع و ابتکار در تمام زمینه‌های علمی، فنی، فرهنگی و اسلامی از طریق تأسیس مراکز تحقیق و تشویق محققان» (بند ۴ اصل سوم) و «گسترش وسایل تحصیلات تکمیلی تا سرحد خوکفایی کشور به‌طور رایگان» (اصل سی‌ام) نموده است.

۳-۴. آموزش عالی در سند چشم‌انداز ۱۴۰۴

سند چشم‌انداز بیست‌ساله جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان سند راهبردی، اجرایی و قابل دستیابی به جامعه‌ی مطلوب ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی، آینده توسعه‌ی کشور را «برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه‌ی اجتماعی در تولید ملی» و «دست‌یافته به جایگاه اول اقتصادی، علم و فناوری در سطح منطقه‌ی آسیای جنوب غربی» (شامل آسیای میانه، قفقاز، خاورمیانه و کشورهای همسایه) با تأکید بر جنبش نرم افزاری و تولید علم و ... «ترسیم نموده است. در بخش ملاحظه‌ی این سند، متولیان اجرایی را

موظف کرده است که در تهیه، تدوین و تصویب برنامه‌های توسعه و بودجه سالیانه^۱ این نکته مورد توجه قرار گیرد که:

«شاخص‌های کمی کلان آن‌ها از قبیل؛ نرخ سرمایه‌گذاری، ... رشد فرهنگ و آموزش و پژوهش و ... باید متناسب با سیاست‌های توسعه و اهداف و الزامات چشم‌انداز، تنظیم و تعیین گردد و این سیاست‌ها و اهداف به‌صورت کامل مراعات گردد» (سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴)

۴. عوامل مؤثر بر توسعه‌ی آموزش عالی از نگاه متولیان سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی اجرایی

از منظر متولیان سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی سامانه آموزش عالی، آینده‌ی گسترش آموزش عالی کشور تحت تأثیر کلان روندهای جهانی مانند جهانی‌شدن، رقابتی شدن جهان، رسانه‌ای شدن، عدم اطمینان، کالایی شدن و نیز عوامل خاص شکل دهنده‌ی آن از جمله؛ تغییرات هرم جمعیتی، گسترش روزافزون همکاری‌های بین‌المللی دانشگاه‌ها و رقابت میان آن‌ها، مناقشه کیفیت آموزش عالی، پدیده صندلی‌های خالی، مدرک‌گرایی، حذف کنکور، تخصصی شدن رشته‌ها و ... (سند آمایش آموزش عالی در چارچوب نقشه جامع علمی کشور، ۱۳۹۴: ۴۴) قرار دارد.

۵. دانشگاه در نگاه جریان‌ات سیاسی خودی

سامانه جریان‌ات سیاسی خودی به‌عنوان یکی از بازیگران محیطی تأثیرگذار بر سامانه آموزش عالی کارویژه‌هایی چون؛ آموزش‌های سیاسی، کادرسازی و تربیت فعالان سیاسی، گفتمان‌سازی سیاسی مبتنی بر رویکرد انقلاب اسلامی حضرت امام رحمه الله علیه در عرصه‌های دانشگاهی به‌عنوان قشر تحصیل کرده و نخبه کشور را بر عهده دارند. لیکن به دلایل گوناگون در برخی موارد با بخشی‌نگری و اولویت دادن به منفعت طلبی شخصی و گروهی، سامانه آموزش عالی در سطوح مختلف مورد سوءاستفاده جریان‌ات سیاسی خودی قرار گرفته و علاوه بر انحراف آن از مسیر صحیح خود، هزینه‌هایی را بر آن مترتب نموده‌اند.

^۱ - از نظر هزینه‌های دولت در آموزش به GDP، در سال ۲۰۱۲ با ۳/۶۸ درصد، ایران رتبه پنجم پس از قرقیزستان، رژیم صهیونیستی، افغانستان و تاجیکستان در منطقه را داشته است. هم‌چنین از نظر هزینه‌های دولت در آموزش عالی به GDP، در بین ۱۱ کشور منطقه با ۰/۸۴ درصد پس از قرقیزستان و رژیم صهیونیستی در جایگاه سوم قرار داشته است (سند آمایش آموزش عالی، شهریور ۱۳۹۴: ۴۹-۳۹).

۶. دانشگاه در نگاه جریان‌ات سیاسی غیر خودی

جریان‌ات سیاسی غیر خودی؛ به مثابه سامانه‌ای مرکب از جریان‌ات سیاسی غیر خودی در داخل و خارج از کشور، از ابتدای انقلاب اسلامی و استقرار نظام جمهوری اسلامی ایران، سامانه آموزش عالی کشور یکی از اهداف راهبردی آنان جهت مسئله آفرینی برای نظام بوده است. چنان‌که یکی از دلایل اصلی تصمیم قوه عاقله نظام در اوایل انقلاب برای «انقلاب فرهنگی» و بسته شدن دانشگاه‌ها، تبدیل شدن دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی به مراکزی برای مبارزه با نظام و ایجاد اختلال در سامانه آموزش عالی از سوی جریان‌ات سیاسی غیر خودی بوده است. «جذب و یارگیری»، «ایجاد اغتشاش در دانشگاه‌ها»، «گفتمان‌سازی غیر ارزشی»، «فعالیت‌های جاسوسی نیابتی برای سرویس‌های اطلاعاتی بیگانه»، «عملیات روانی بر علیه مبانی نظام از طریق نشریات و رسانه‌های دانشگاهی»، «نقش آفرینی در برهه‌های حساس کشور مانند؛ فتنه‌های ۱۳۷۸ و ۱۳۸۸»، و ... از جمله شاخص‌های فعالیت‌های این‌گونه جریان‌ات بوده است.

۷. دانشگاه در نگرش امنیتی نوین

از منظر تحولات نوین جهانی، تغییر محیط امنیتی پس از فروپاشی شوروی سابق و کاهش تأثیر رویکرد نظامی در مواجهه با رقباء و دشمنان که منجر به شکل‌گیری نگرش امنیتی نوین چندجانبه-گرا در جهان گردید، غرب با بهره‌گیری از تجربیات فروپاشی شوروی، حرکت خود را از جبهه‌ی اجتماعی- فرهنگی در قالب جنگ نرم بر عیله قدرت نرم کشورهای هدف، سازماندهی نمود. در این رویکرد جدید، نیروهای اجتماعی تحت تأثیر ابزارهای رسانه‌ای، فضای مجازی، عناصر تأثیرگذار هم‌سو با غرب، جریان‌ات سیاسی معارض، و ... با هدایت سرویس‌های اطلاعاتی و دستگاه دیپلماسی غرب، کارویژه‌ای امنیتی پیدا نموده و در زمره‌ی بازیگران سیاسی- امنیتی قرار می‌گیرند. مناسب-ترین الگو برای این رویکرد، نگرش «دیپلماسی عمومی»^۱ است. که هدف اصلی آن «فرسایش قدرت» (متقی، ۱۳۹۱) در ابعاد ساختاری و اجتماعی، با بهره‌گیری از رویکرد «دموکراتیک مردم محور» از طریق الگوهایی مانند «سازماندهی گروه‌های اجتماعی»، «تشدید مطالبات اجتماعی»، «تبدیل تضادهای نهفته اجتماعی به کنش‌های علنی در معارضه با نظام سیاسی»، «مقاومت مدنی»، «ایجاد شکاف میان جامعه و حاکمیت» در کشورهای هدف و در نهایت «تضعیف درونی» و «فروپاشی نظام سیاسی» می‌باشد.

در چشم انداز راهبردی غرب در کشورهای هدف، دانشگاه همواره به‌عنوان محیطی اجتماعی و تأثیرگذار، مرکب از نخبگان علمی، فرهنگی و اجتماعی اعم از مدیران تحصیل کرده، اساتید، دانشجویان، تشکله‌ها و محافل دانشگاهی، نشریات دانشگاهی، محتوای دروس هم‌سو با تفکر غرب

^۱. Public Diplomacy.

و ... که قابلیت تبدیل شدن به یک نیروی سیاسی معارض با نظام سیاسی حاکم را دارد، از اولویت بالایی برخوردار می‌باشد. به‌طور مثال؛ در طرح راهبردی اتاق‌های فکر آمریکا با عنوان «ایجاد شبکه‌هایی از مسلمانان میانه‌رو»^۱، دانشگاهیان و روشنفکران لیبرال و سکولار در کنار سایر گروه‌های اجتماعی مانند روحانیون جوان میانه‌رو، روزنامه‌نگاران، زنان، معلمان و ... از جمله گروه‌های اجتماعی تراز اول، به‌عنوان شرکای اصلی غرب در الگوی دیپلماسی عمومی آمریکا تعریف شده‌اند (مؤسسه رند، ۱۳۸۶: ۷).

۸. دانشگاه در پروتکل‌های دانشوران صهیون

پروتکل‌های دانشوران صهیون به‌عنوان برنامه کلان و راهبردی صهیونیسم جهانی، که شاید بتوان آن را از جمله اسناد بنیادی و مبنایی برای سیاست‌گذاری آنان در ابعاد مختلف به‌منظور سیطره بر آینده جهان دانست، اهتمام ویژه‌ای به موضوع آموزش و نظام آموزش عالی در سطح بین‌المللی دارد. چنان‌که در بخشی از پروتکل شانزدهم آن چنین آمده است:

«برای آن‌که تمام نیروهایی را که در راه به وجود آوردن هماهنگی فکری و همبستگی اجتماعی کار می‌کنند- بجز نیروی خود ما - از بین ببریم. باید نخستین حلقه‌های این زنجیره یعنی دانشگاه‌ها را از هم بگسلیم راهش هم این است که روش‌های آموزش را از اساس خراب کنیم و آن‌ها را در قالب روش‌های نو با سمت و سوی جدید بریزیم. استادان و دست‌اندرکاران مشاغل آموزشی بر طبق برنامه‌های سری و عملی ما به‌گونه‌ای مطلوب تربیت شده و دست و پای آن‌ها به وسیله این برنامه‌ها محکم بسته خواهد شد تا هیچ کدامشان نتوانند به اندازه تارمویی از آن‌ها تخطی کنند. در انتخاب و گزینش آن‌ها نهایت دقت به خرج داده خواهد شد تا وقتی مشغول کار شدند تکیه گاهشان حکومت باشد و هرگز نتوانند خود را از آن جدا کنند» (نهیویز، ۱۳۸۷).

هم‌چنین در بخشی از پروتکل دوم آن اشاره شده است:

«ما موفق شده‌ایم به گویمیم^۲ بقبولانیم که اطلاعات نظری و تئوریک آن‌ها محصول ناب علم است. تا زمانی که این هدف ماست، باید از طریق مطبوعات خود اعتقاد به درستی نظریات و آرایشان را در آن‌ها تحکیم بخشیم. دانشمندان آن‌ها به دانشی که دارند مغرور می‌شوند و بدون آن که سعی کنند برای اثبات درستی آن تجربیات و دانش‌ها از محک منطق کمک بگیرند،

^۱ Building Moderate Networks.

^۲ منظور از گویمیم (Goyem یا Goys) غیر یهود است. این کلمه نزد یهود به معنای بهایم و نجس‌ها و کفار و مشرکان می‌باشد و این خود نشان می‌دهد که یهودی‌ها به دیگران با دیده خقد و حقارت و دشمنی و تنفر می‌نگرند. برای نمونه آن‌ها می‌گویند: «لهستانی‌ها بزدل، آلمان‌ها وحشی، ترک‌ها رشوه‌خوار، یونانی‌ها پست، اعراب فراری و خائن، انگلیسی‌ها توطئه‌گر و آمریکایی‌ها فرصت‌طلب هستند» (<http://www.bbc.co.uk>).

نظریه‌های خود را به مرحله اجرا در می‌آورند. در حالی که آن‌چه به نظر آن‌ها دانش و شناخت است در واقع چیزی نیست جز آن‌چه که عمال متخصص ما با استادی و مهارت برای آن‌ها نوشته‌اند و این نوشته‌ها، همه برای آن فراهم آمده است که اندیشه‌های آنان در جهتی که ما می‌خواهیم از آن‌ها پرتوگیرند. مبدا حتی برای یک لحظه هم فکرکنید که این سخنان من پوچ و بی‌اساس است. در اقداماتی که ما برای پیشبرد نظریات داروین، مارکس و نیچه انجام دادیم، فکر کنید» (همان).

۹. دانشگاه در نگاه نظام اطلاعاتی - امنیتی غرب

۹-۱ کار ویژه‌های دانشگاه از منظر دستگاه امنیتی حریف

تجربیات انقلاب اسلامی و استقرار نظام جمهوری اسلامی ایران در برهه‌های مختلف در رویارویی با دشمنان آن خصوصاً غرب و آمریکا نشان دهنده‌ی عمق سرمایه‌گذاری آنان روی دانشگاه‌ها و مراکز علمی - پژوهشی با هدف بهره‌گیری از نقاط ضعف و آسیب و تبدیل آن‌ها به تهدیدات بالفعل در راستای «تغییر رفتار» و اگر بتوانند «تغییر در ساختار» نظام می‌باشد. برخی کارویژه‌های سامانه آموزش عالی از نگاه دستگاه امنیتی غرب^۱ عبارتند از:

۱- دانشگاه در پیوند با جریان‌های سیاسی معارض به عنوان شبکه‌ای از تئوریسین‌ها، رهبران عملیاتی و عناصر عملیاتی صحنه‌ای در مقابل نظام سیاسی حاکم، می‌تواند ایفای نقش نماید. چنان که در فتنه ۸۸ این لایه‌ها با هدایت جریان‌های سیاسی معارض داخلی و خارجی و سرویس‌های اطلاعاتی، علناً وارد عرصه کارزار با نظام با هدف تغییر در ساختار گردیدند.

۲- بهره‌مندی دانشگاهیان از قدرت تبیین علل و عوامل ناکارآمدی نظام سیاسی و دلایل ضرورت مبارزه با آن.

۳- برخورداری دانشگاهیان از وجاهت علمی و نخبگی در مخالفت با نظام سیاسی.

۴- سهل‌الوصول و موجه بودن ارتباط دانشگاهیان با نیروهای معارض و مداخله‌گر داخلی و خارجی.

۵- داشتن گستره و مرجعیت اجتماعی دانشگاهیان و توانایی تأثیرگذاری در سازماندهی اجتماعی توده‌ها.

۶- برخورداری دانشگاهیان از مصونیت نسبی از برخوردهای قهرآمیز از سوی نظام سیاسی به دلیل هزینه بر بودن برخوردهای سخت.

^۱. جمع‌بندی مصاحبه‌های انجام شده با خبرگان و صاحب نظران، توسط نگارنده.

- ۷- بهره‌مندی دانشگاهیان از حمایت‌های نهادی و سیاسی در درون نظام سیاسی حاکم.
- ۸- بهره‌مندی دانشگاهیان از حمایت‌های نهادهای بین‌المللی و حقوق بشری.
- ۹- بهره‌مندی دانشگاهیان از حمایت‌های رسانه‌ای داخلی و خارجی.
- ۱۰- بهره‌مندی دانشگاهیان از ابزارمظلوم‌نمایی به دلیل وجاهت علمی و اجتماعی.
- ۱۱- توانمندی دانشگاهیان در سازماندهی شبکه‌های نخبگان علمی و سیاسی در مقابل نظام سیاسی حاکم.
- ۱۲- تسلط و بهره‌مندی دانشگاهیان از ابزارهای رسانه‌ای دانشگاهی و مجازی جهت سازماندهی عملیات روانی علیه نظام سیاسی حاکم.
- ۱۳- تردد آسان و موجه دانشگاهیان برای ارتباط‌گیری خارج از نظارت نظام سیاسی حاکم در بیرون از مرزها.
- ۱۴- بهره‌مندی دانشگاهیان از حمایت همه‌جانبه دولت‌ها جهت اخذ پناهندگی در صورت تهدید از سوی نظام سیاسی حاکم.
- ۱۵- وابستگی نظام سیاسی حاکم به تخصص و علم دانشگاهیان به دلیل عدم وجود جایگزین

۹-۲ الگوهای جنگ نرم دستگاه امنیتی غرب در دانشگاه

بنا بر اصل «مداخله‌گری»^۱ و کاربرد آن در جنگ نرم، دستگاه‌های امنیتی غربی با شناخت دقیق از کار و ویژه‌های اشاره شده و با بهره‌گیری از تمامی ظرفیت‌های اطلاعاتی، سیاسی، فنی، رسانه‌ای و بین‌المللی خود بصورت مستقیم و غیرمستقیم (استفاده از ظرفیت‌های جریان‌های سیاسی معارض و برانداز در داخل و خارج از کشور) با هدف تأمین منافع حیاتی خود، به طراحی و اجرای الگوهایی با رویکرد جنگ نرم مبادرت نموده است که مختصراً به نمونه‌هایی از این الگوها اشاره می‌شود:^۲

- ۱- الگوی سازماندهی اجتماعی در دانشگاه‌ها از جمله: اساتید، مدیران، دانشجویان، تشکل‌ها، نشریات دانشجویی و ... معارض با نظام و هم سو با غرب. مانند فتنه ۸۸ که شبکه‌هایی از اساتید، دانشجویان و نشریات دانشجویی در برخی دانشگاه‌ها در سطوح مختلف سازماندهی شده بود.
- ۲- الگوی اطلاعاتی (استخدام، نفوذ و ایجاد شبکه‌های اطلاعاتی در تشکل‌ها، محافل و نشریات دانشجویی و دانشگاهی، جذب عناصر تأثیرگذار علمی، سیاسی و فرهنگی دانشگاهی و ...)

^۱ ر.ک. به: (متقی و پوستین‌چی، ۱۳۹۱: ۱۸۵).

^۲ جمع‌بندی مصاحبه‌های انجام شده با خبرگان و صاحب‌نظران، توسط نگارنده.

۳- الگوی رسانه‌ای در دانشگاه‌ها(ایجاد و سازماندهی رسانه‌های دانشجویی هم‌سو، حمایت رسانه‌ای از فعالین دانشجویی و اساتید معارض با نظام، شکل‌دهی و تقویت ارتباط فعالین معارض با نظام با رسانه‌های ضدانقلاب مانند؛ بی بی سی فارسی، Voa و ...)

۴- الگوی فضای مجازی در دانشگاه‌ها(اینترنت، پیامک، شبکه‌های اجتماعی مجازی مانند؛ فیس بوک، توئیتر، تلگرام، وات ساپ، وایبر، بالاترین، یوتیوب، چت افلاین، و...).

۵- الگوی حمایت بین‌المللی از طریق نهادهای حقوق بشری، قضایی و ...

۶- الگوی حمایت‌های سیاسی دولتی از معارضان، توسط دستگاه هیئت حاکمه خصوصاً دستگاه دیپلماسی و سیاست خارجی دولت‌های متخاصم در سطح بین‌المللی.

۷- الگوی بهره‌گیری از شیوه‌ها و ادبیات انقلاب ۵۷(مانند؛ پروژه‌های کشته‌سازی، گرفتن مراسمات ختم، شب هفت، چهلم و ... برای کشته‌شدگان، تکرار شعارهای قبل از انقلاب، القاء اعتصابات اقشار مختلف و ...)

۸- الگوی بدیل‌سازی ساختاری، گفتمانی، مذهبی، سیاسی و... (مانند؛ بدیل‌سازی برای گفتمان ولایت فقیه حضرت امام رحمه الله علیه، اسلام مداراگرا در مقابل اسلام خشونت طلب، گفتمان سازش در مقابل گفتمان مقاومت، امکان استخراج سکولاریسم از اسلام، جدایی دین از سیاست، حکومت و دولت، کارآمدتر بودن سایر الگوهای حکومتی اسلامی رایج در دنیا مانند الگوی حکومتی مالزی، ترکیه و ... نسبت به الگوی حکومتی ولایت فقیه و ...)

۹- الگوی ترویج ابتدال فرهنگی، هنری و فساد اخلاقی با هدف به تباهی کشاندن نسل نخبه و آینده‌ساز نظام.

۱۰- الگوی جذب نخبگان علمی به شیوه‌های مختلف مانند؛ فراهم نمودن فرصت‌های تحصیلی و تضمین جهت اقامت در غرب، نشان نخبگان المپیادی از سوی عناصر کارکنان کشته اطلاعاتی و جذب از طریق ارسال دعوت‌نامه‌های اشتغال به تحصیل در غرب، اعطای بورس تحصیلی به اساتید و دانشجویان نخبه و ...

۱۱- الگوی منفعل‌سازی نخبگان علمی از طریق ترور دانشمندان هسته‌ای و ...

۱۲- الگوی القاء برتری گفتمان علمی غرب بر گفتمان علمی انقلاب اسلامی از طریق تولید تئوری‌های علمی سکولار و آموزش و ترویج آن توسط اساتید دانشگاهی به‌عنوان آخرین یافته‌های علمی و ...

۱۳- الگوی دیپلماسی عمومی.

۱۰. دانشگاه در نگاه نظام امنیتی جمهوری اسلامی ایران

نظام امنیتی جمهوری اسلامی ایران سامانه‌ای است که وظیفه «کشف و پرورش اطلاعات امنیتی و اطلاعات خارجی و حفاظت اطلاعات و ضدجاسوسی و بدست آوردن آگاهی‌های لازم از وضعیت دشمنان داخلی و خارجی جهت پیشگیری و مقابله با توطئه‌های آنان علیه انقلاب اسلامی، کشور و نظام جمهوری اسلامی ایران»^۱ را برعهده دارد. فعالیت این سامانه ناظر بر مجموعه‌ای از فعالیت‌ها و اقدامات ساماندهی شده‌ی سلبی و ایجابی مبتنی بر راهبردها، تاکتیک‌ها و تکنیک‌های امنیتی هدفمند، در راستای کاهش آسیب‌ها، رفع تهدیدات و افزایش فرصت‌های محیط و موضوع با تأکید بر شرایط و اقتضائات زمانی و مکانی با هدف تقویت مؤلفه‌های بنیادین قدرت و امنیت ملی می‌باشد. سامانه آموزش عالی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های قدرت ملی جمهوری اسلامی ایران که همواره از سوی دستگاه‌های اطلاعاتی و امنیتی حریف مورد حمله‌های گوناگون قرار دارد، با تمهید قانونی یکی از بسترهای فعالیتی سامانه امنیتی خودی می‌باشد. تعبیه حراست‌های دستگاهی از جمله سامانه آموزش عالی کشور نمونه‌ای از تدبیر و دوراندیشی نظام برای صیانت از این سامانه می‌باشد. نکته مهم آن که تعبیه چنین سامانه‌ای در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی مختص جمهوری اسلامی ایران نبوده و در سایر کشورها از جمله کشورهای غربی نهادی به نام «پلیس دانشگاه»^۲ مسئول رصد و پیگیری تمام وقایع و تحولات این حوزه می‌باشد.

به دلیل ماهیت علمی و فرهنگی سامانه آموزش عالی، برای رصد و مقابله با تهدیدات نرم و مدیریت آن در شرایط و بحران و عدم تعادل امنیتی، نیاز فراگیر و گسترده‌ای به اتخاذ الگوهایی است که امکان رشد و ارتقاء گروه‌های درگیر در جنگ نرم را کاهش می‌دهند. گفتنی است که مقابله با جنگ نرم توسط نهادها و سازمان‌های متنوعی انجام می‌گیرد که هریک از آن‌ها نقش سازمانی خاص خود را ایفا می‌نمایند. اگر جدال‌های سیاسی متنوعی در محیط جنگ نرم شکل بگیرد، بخش قابل توجهی از دستگاه‌های اجرایی و نهادهای امنیتی در روند ایفای نقش بر می‌آیند. هرگونه تعلل و وقفه در کنش‌گری سازمان‌هایی که مقابله با جنگ نرم را بر عهده دارند، زمینه افزایش تضاد و تعارض امنیتی در محیط سیاسی اجتماعی را شکل خواهد داد (متقی، ۱۳۹۱: ۲۴۴). از این روست که نهادهای امنیتی و سایر دستگاه‌های اجرایی مسئول مقابله با جنگ نرم چنان‌چه در چهار مرحله «شناسایی، تشخیص، فهم و درک و اجرای راهبردی» (دوویت و مییر، ۱۳۹۴: ۲۰۸) دچار تعلل یا سردرگمی شوند در زمین بازی طراحان جنگ نرم گرفتار خواهند شد.

^۱. قانون تأسیس وزارت اطلاعات جمهوری اسلامی مصوب ۱۳۶۲/۵/۲۷ مجلس شورای اسلامی، ماده (۱).

^۲. College Police Department & University Police Department

۱۱. دانشگاه در نگاه جامعه

اجتماع بشری به‌عنوان بستر و منشاء اصلی شکل‌گیری و شکل‌دهی به تمام فعالیت‌های او اعم از فردی و اجتماعی محسوب می‌شود. عبارت معروف نظریه‌پرداز علوم اجتماعی فرانسوی، پیربورديو: «همه چیز اجتماعی است» (ناصر فکوهی، <http://www.anthropology.ir>)، ناظر بر همین معنا است. از این منظر نظام اجتماعی به‌عنوان یکی از بنیادی‌ترین مؤلفه‌های تأثیرگذار بر سامانه آموزش عالی کشور محسوب می‌شود. برخی شاخص‌های آن عبارتند از:

- ۱- ساخت اجتماعی (فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، قومی، مذهبی و...)
- ۲- تغییرات و دگرگونی‌های اجتماعی
- ۳- جنبش‌های اجتماعی (کارگری، زنان، سبک زندگی، اصلاحی، انقلابی و ...)
- ۴- فعالان اجتماعی (رهبران، نخبگان، فعالان سیاسی، مدیران سرمایه‌های بزرگ، فرماندهان نظامی) (باتامور، ۱۳۸۳: ۶۶)
- ۵- روشنفکران به‌عنوان یک نیروی ممکن برای پدیدآوردن تغییرات بنیادی (همان، ۶۶)
- ۶- نظام خانواده
- ۷- وقایع مهم سیاسی مانند: جنگ، انقلاب، شورش اجتماعی و...
- ۸- فرآیندگردش نخبگان
- ۹- مشارکت اجتماعی
- ۱۰- عوامل اقتصادی - اجتماعی مانند: بیکاری و اشتغال، فقر، فساد و تبعیض
- ۱۱- نیازهای اجتماعی (حفظ هویت و فرهنگ ملی، امکان دسترسی برابر به آموزش عالی) (توکل، ۱۳۸۶)

۱۲. دانشگاه و فضای مجازی

فضای مجازی که می‌توان از آن به «جهان دوم» یا «جهان دیگر»^۱ نیز تعبیر نمود، به‌عنوان بستر تسهیل‌کننده و تسریع‌کننده ارتباطات اجتماعی، «نمادی از قدرت تأثیرگذار سیاسی» (متقی، ۱۳۹۱: ۲۷۹) محسوب و تحولات و دگرگونی‌های اجتماعی در جوامع مختلف از طریق آن رخ می‌دهد. سامانه آموزش عالی به‌علت ظرفیت‌های دانشجویی، علمی و فناوری به‌مثابه بستری مناسب

^۱. The Other World.

برای ایجاد تغییر و تحولات اجتماعی همواره تحت رصد و تأثیرگذاری حاکمیت و دستگاه‌های امنیتی حریف قرار داشته است. برخی از کارویژه‌های فضای مجازی در سامانه آموزش عالی کشور^۱ عبارتند از:

- سازماندهی شبکه‌های پنهان و چندلایه تشکیلاتی.
- تسهیل ارتباطات امن برای معارضان نظام در داخل و خارج از کشور.
- آموزش‌های تخصصی اطلاعاتی، مانند جمع‌آوری اطلاعات، ضدبازجویی و ...
- انتقال تجربیات فعالین معارض.
- پوشش خبری اخبار و رویدادهای مربوط به فعالین معارض در سطح گسترده.
- اعلام فراخوان‌های مختلف.
- انتشار تولیدات محتوایی فعالین معارض مانند؛ فیلم، کلیپ، متن، تراکت و ...
- خط‌دهی‌های اطلاعاتی، سیاسی و ... به معارضان در راستای براندازی به صورت نوبه‌ای و مرحله‌ای.
- تقویت روحیه معارضان با هدف نگه داشتن آن‌ها در صحنه معارضه با نظام.
- عملیات روانی منفی بر علیه نظام.
- تضعیف روحیه حامیان نظام با هدف هم‌سوسازی و یا منفعل‌سازی.
- شکل‌دهی به کمپین‌های مختلف معارضان در راستای بسیج اجتماعی آنان بر علیه نظام.

۱۳. جمع‌بندی ادبیات و مبانی نظری

همان‌طور که اشاره شد، مسئله مورد پژوهش فاقد سابقه قبلی می‌باشد. لیکن برای نیل به مؤلفه‌های مؤثر بر سامانه آموزش عالی، ادبیات تولیدشده پیرامون موضوع آموزش عالی در مبانی ارزشی و آرمانی که ابتدای بر منویات حضرت امام خمینی رحمه الله علیه، مقام معظم رهبری مدظله العالی و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران از یک سو و اسناد بالادستی از جمله؛ سند چشم‌انداز ۱۴۰۴، سند آمایش آموزش عالی در چارچوب سند جامع علمی کشور و ... به‌عنوان اسناد کلان اجرایی مورد بررسی قرار گرفتند. هم‌چنین در بررسی عوامل سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و ... محیط ملی و فراملی مؤثر بر سامانه آموزش عالی (محیط داخلی) به دلیل ماهیت علمی و فرهنگی آن با بهره‌گیری از

^۱. جمع‌بندی مصاحبه‌های انجام شده با خبرگان و صاحب‌نظران، توسط نگارنده.

الگوی جنگ نرم، به تولید ادبیات موردنیاز پژوهش مبادرت شد. نکته مهم آن در تولید ادبیات سیاسی و امنیتی علاوه بر ادبیات نظری موجود، از نظرات خبرگان و صاحب نظران دارای تجربه در عرصه‌ی آموزش عالی استفاده شده که در جمع‌بندی صورت گرفته ۹ سامانه راهبردی مؤثر بر سامانه آموزش عالی در محیط ملی و فراملی مورد شناسایی قرار گرفت که عبارتند از:

۱- سامانه حاکمیتی (برگرفته از نظرات حضرت امام رحمه الله علیه و مقام معظم رهبری مدظله العالی و قانون اساسی)

۲- سامانه کلان اجرایی (برگرفته از اسناد بالا دستی و سامانه حاکمیتی)

۳- سامانه جریان‌ات سیاسی خودی

۴- سامانه جریان‌ات سیاسی غیرخودی

۵- سامانه امنیتی خودی

۶- سامانه امنیتی غیرخودی

۷- سامانه فضای مجازی

۸- سامانه روشنفکری

۹- سامانه اجتماعی (برگرفته از نظرات خبرگان و صاحب نظران و بررسی ادبیات سیاسی تولید شده).

۱۴. روش شناسی تحقیق

در ترسیم الگوی شناختی با رویکرد محیط آموزش عالی جمهوری اسلامی ایران در سطح راهبردی، این پژوهش از منظر هدف توسعه‌ای- کاربردی و از منظر ماهیت روش توصیفی- تحلیلی برای انجام آن در نظر گرفته شده است. ابزار گردآوری داده‌ها؛ کتابخانه‌ای و اسنادی و مصاحبه نیمه باز است.

جامعه آماری پژوهش: ۱- جامعه آماری اسنادی؛ شامل تمام اسناد منتشره در خصوص موضوع پژوهش. ۲- جامعه خبرگی؛ شامل ۳۰ نفر از خبرگان و کارشناسان دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و دکتری با حداقل ۵ سال تجربه در موضوع.

جدول شماره ۱: میزان تحصیلات پاسخ دهندگان

میزان تحصیلات	فراوانی	درصد
کارشناسی ارشد	۹	۳۰٪
دکترای تخصصی	۲۱	۷۰٪
جمع	۳۰	۱۰۰٪

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها:

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، پژوهشگر با انجام مصاحبه نیمه باز با خبرگان و صاحب نظران موضوع و بهره‌گیری از منابع کتابخانه‌ای و اسنادی ابتدا به استخراج و دسته‌بندی شاخص‌ها، مؤلفه‌ها و ابعاد راهبردی موضوع اقدام، سپس مقیاس‌های تکمیل شده توسط خبرگان (۳۰ نفر) کدگذاری و پس از تجزیه و تحلیل و دسته‌بندی نتایج بدست آمده، الگوی شناختی مورد نظر ارائه می‌شود.

۱۵. یافته‌های پژوهش

در این پژوهش با واکاوی و تجزیه و تحلیل منابع اسنادی و نظرات خبرگان و صاحب نظران، سامانه‌های صیانتی و ضدصیانتی در آموزش عالی جمهوری اسلامی ایران در قالب ۹ سامانه راهبردی مؤثر بر سامانه آموزش عالی با عناوین زیر دسته‌بندی شدند:

- سامانه حاکمیتی
- سامانه کلان اجرایی
- سامانه جریانات سیاسی خودی
- سامانه روشنفکری
- سامانه جریانات سیاسی غیرخودی
- سامانه امنیتی خودی
- سامانه امنیتی غیرخودی
- سامانه اجتماعی
- سامانه فضای مجازی

جدول شماره ۲: نتایج آماری بدست آمده از نظر خبرگان

نام سامانه	کاملأصیانتی	صیانتی	دوجانبه	ضدصیانتی	کاملأضدصیانتی	جمع امتیاز	میانگین
سامانه حاکمیتی	۲۸	۲	*	*	*	۱۴۸	۴/۹۳
سامانه کلان اجرایی	*	۴	۲۶	*	*	۹۴	۳/۱۳
سامانه جریان‌ات سیاسی خودی	*	۴	۲۵	۱	*	۹۳	۳/۱۰
سامانه روشنفکری	*	*	۲۲	۷	۱	۸۱	۲/۷۰
سامانه جریان‌ات سیاسی غیر خودی	*	*	۱	۹	۲۰	۴۱	۱/۳۷
سامانه امنیتی خودی	۴	۵	۲۱	*	*	۱۰۳	۳/۴۳
سامانه امنیتی غیر خودی	*	*	*	۲	۲۸	۳۲	۱/۰۷
سامانه اجتماعی	*	۲	۲۸	*	*	۹۲	۳/۰۷
سامانه فضای مجازی	*	*	۲۱	۸	۱	۸۰	۲/۶۷

۱۶. بحث و نتیجه گیری

آموزش عالی به‌مثابه یکی از مهم‌ترین منابع قدرت نرم هر ساختار سیاسی که علاوه بر تولید علم، تولید فرهنگ برتر به آموزش و تربیت نسل آینده‌ساز هر کشور می‌پردازد، یکی از بسترهای نفوذ رقباء برای تأثیرگذاری و تأمین منافع خود محسوب می‌شود. با توجه به بررسی ابزارهای مختلف تأثیرگذاری در حوزه آموزش عالی در این پژوهش، الگوی شناختی سامانه‌های صیانتی و ضد صیانتی در ابعاد ذیل قابل تبیین می‌باشد:

سامانه حاکمیتی که سامانه بنیادین تولید ارزش و سیاست‌گذاری کلان برای هدایت راهبردی کلیه امور کشور از جمله سامانه آموزش عالی می‌باشد، با میانگین ۴/۹۳ در بعد کاملأ صیانتی قرار می‌گیرد.

سامانه کلان اجرایی با میانگین ۳/۱۳ در بعد دو جانبه بامیل به حوزه صیانتی قرار می‌گیرد. این سامانه به جهت قرار گرفتن در حوزه اجرایی و درگیر بودن با مسائل و چالش‌های مدیریتی و نواقص و کمبودهای موجود منابع مالی، انسانی، علمی و ... و از طرف دیگر تغییرات مدیریتی، بخشی‌نگری و نگاه سیاسی و گروهی به سامانه آموزش عالی کشور از نظر خبرگان دارای نقشی دو جانبه بوده است.

سامانه جریان‌های سیاسی خودی (میانگین ۳/۱۰) به دلایل مختلف از جمله؛ ترجیح منافع جریانی و گروهی بر منافع ملی و کلان کشور طی سال‌های متمادی بعد از انقلاب به دنبال بهره‌برداری حداکثری از سامانه آموزش عالی کشور بوده و علیرغم تلاش برای نقش آفرینی مناسب در عرصه‌های سیاسی کشور به نظر می‌رسد از نظر خبرگان نتوانسته است که نقش بنیادی خود را در آموزش و پرورش کادر سیاسی حرفه‌ای و کارآمد در طراز نظام انقلاب اسلامی ایفا نموده و عملاً نقشی دوجانبه داشته است.

سامانه روشنفکری با میانگین ۲/۷۰ از نظر خبرگان نقشی دوجانبه متمایل به ضدصیانتی دارا می‌باشد. جریان روشنفکری همان‌گونه که در بیانات حضرت امام رحمه الله علیه و مقام معظم رهبری مدظله العالی به کرات مورد اشاره قرار گرفته و نیز منشاء تاریخی شکل‌گیری آن در ایران، بنیادی و ایسته به تفکرات شرقی و غربی داشته و علیرغم گرایش نسبی و ضعیف به تولید محتوای اسلامی، هنوز نتوانسته است که نقش خود را در رهایی ادبیات نظری طراز انقلاب اسلامی از تئوری‌ها و نظریه‌های غربی و شرقی ایفا نماید. تأکید مکرر سامانه حاکمیتی بر وحدت حوزه و دانشگاه به عنوان مکمل یکدیگر در تولید علوم انسانی اسلامی نمایانگر این نقصه می‌باشد.

سامانه جریان‌های سیاسی غیرخودی از ابتدای پیروزی انقلاب و استقرار نظام جمهوری اسلامی ایران همواره به دنبال چالش آفرینی با رویکرد براندازی نظام با شیوه‌های سخت، نیمه سخت و نرم بوده و این نقش کماکان ادامه دارد. سامانه آموزش عالی کشور به دلیل ماهیت علمی و فرهنگی و نقش بنیادین در تولید قدرت ملی و امنیت ملی نظام بطور مستمر از سوی جریان‌های ضدانقلاب و برانداز مورد حمله قرار داشته است. وقوع انقلاب فرهنگی، فتنه‌های گوناگون از جمله فتنه‌ی ۸۸ نقش آفرینی این جریان‌ها در عرصه آموزش عالی کشور، نمونه‌هایی از این دست اندازی‌ها می‌باشد. بر اساس نظر خبرگان (میانگین ۱/۳۷) در بعد کاملاً ضدصیانتی قرار گرفته است.

سامانه امنیتی خودی با میانگین ۳/۴۳ از نظر خبرگان نقش دوجانبه بیش‌تر صیانتی دارد. همان‌طور که در ادبیات پژوهش اشاره شد، سامانه امنیتی خودی علاوه بر نهادهای امنیتی نظام سایر دستگاه‌های اجرایی درگیر در جنگ نرم در سامانه آموزش عالی کشور را نیز شامل می‌شود. این سامانه به دلیل درگیری مستقیم و غیر مستقیم با طراحان جنگ نرم، و از سوی دیگر قرار داشتن در محیط عدم اطمینان و پیچیده و ماهیت سیال جنگ نرم و شیوه‌های متنوع حریف در این حوزه، بطور مستمر در بوته آزمون قرار دارند. میانگین کسب شده ضمن تأکید بر موفقیت‌های چشمگیر این سامانه در مدیریت چالش‌های سامانه آموزش عالی بعد از پیروزی انقلاب، ناظر بر برخی نواقص ناشی از کم‌تجربگی و نقش برخی عناصر و جریان‌های خودی در چالش آفرینی‌های دشمن برای نظام در این عرصه، که موجب تشدید پیچیدگی شرایط مدیریت جنگ نرم گردیده است، می‌باشد.

سامانه امنیتی غیرخودی با میانگین ۱/۰۷ از نظر خبرگان نقشی کاملاً ضدصیانتی در سامانه آموزش عالی کشور دارد. طراحان جنگ نرم سامانه امنیتی غیرخودی، با تولید بسترها و ابزارهای

جنگ نرم در سامانه آموزش عالی کشور همواره به چالش آفرینی با هدف جلوگیری از دستیابی نظام جمهوری اسلامی ایران به اهداف خود، در راستای کسب منافع حیاتی خود تلاش مستمر داشته‌اند. این سامانه ضمن تلاش برای نفوذ در مرکز تصمیم‌ساز و تصمیم‌گیر، سعی وافری در تبدیل «چالش‌های اجتماعی» به «چالش‌های سیاسی» و تبدیل آن به «چالش‌های امنیتی» به دنبال تحقق اهداف و منافع خود در جنگ نرم طراحی شده می‌باشد. با این وصف سایر سامانه‌های صیانتی و دو جانبه محیط ملی و سامانه آموزش عالی در رصد مستمر برای تأثیرگذاری سامانه امنیتی حریف قرار دارند.

سامانه اجتماعی با میانگین ۳/۰۷٪ از نظر خبرگان نقشی دوجانبه در تأثیر بر سامانه آموزش عالی کشور دارد. همان‌طور که در ادبیات پژوهش نیز اشاره شد، سامانه اجتماعی بستر اصلی تمام فعالیت‌های بشری و منشاء تغییر و تحولات زیست انسانی می‌باشد. سامانه آموزش عالی به‌عنوان یکی از جلوه‌های اجتماعی، می‌بایست ضمن برآوردن انتظارات جامعه خود، به تعالی و بالندگی اجتماعی در ابعاد فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و ... منجر شود. نقص در تحقق این انتظارات علاوه بر ایجاد نگاه منفی جامعه نسبت به آموزش عالی، کارآمدی آن را زیر سؤال برده و واکنش‌های اجتماعی را در پی دارد. از سوی دیگر اجتماع بستر شکل‌گیری تغییر و تحولات اجتماعی، شکل‌گیری فعالیت‌های جمعی در قالب‌های مختلف و ... منفی و مثبت بوده که مستقیم و غیرمستقیم بر سامانه آموزش عالی تأثیر گذار می‌باشند. شکل‌گیری و چالش آفرینی برخی جنبش‌های اجتماعی، نهادسازی‌های اجتماعی سامانه ضدصیانتی که نمونه‌هایی را نیز در سامانه آموزش عالی کشور بعد پیروزی انقلاب اسلامی شکل داده است از جمله تأثیرات منفی و وقوع انقلاب اسلامی، دفاع مقدس، و... از جمله تأثیرات مثبت اجتماع بر سامانه آموزش عالی بوده است.

سامانه فضای مجازی بامیانگین ۲/۶۷٪ از نظر خبرگان نقشی دوجانبه متمایل به ضدصیانتی را به خود اختصاص داده است. از آن‌جا که شکل‌گیری و توسعه بستر سامانه فضای مجازی در اختیار سامانه ضد صیانتی بوده است، طراحی و ساماندهی فعالیت‌های ضدصیانتی در انواع شیوه‌های جنگ نرم با هدف تحقق منافع خود در سامانه آموزش عالی کشور از جمله مؤلفه‌های تأثیرگذار بر این سامانه بوده است که به‌طور خلاصه در ادبیات پژوهش به آن اشاره شد. از سوی دیگر گسترش و بهره‌برداری از فضای مجازی در جهان عملاً انحصار آن را از حیث به وجودآوردندگان آن تا حدودی کاهش داده و بستری برای تحقق اهداف نظام محسوب می‌شود. از این منظر، با این‌که تلاش‌های سامانه ضدصیانتی کماکان ادامه دارد، لیکن بهره‌گیری آن در رصد، پیشگیری، کنترل و مقابله با جنگ نرم دشمن طی سال‌های اخیر رشد چشمگیری داشته است. الگوی شناختی پیشنهادشده در این پژوهش با ابعاد و مؤلفه‌های بدست آمده می‌تواند در رصد، تجزیه و تحلیل، پیشگیری، کنترل و مقابله با جنگ نرم دشمن به مراکز ذیصلاح تصمیم‌گیر و تصمیم‌ساز کمک نماید.

منابع

ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه.

- بیانات رهبر معظم انقلاب در جمع دانشجویان و اساتید دانشگاه صنعتی امیرکبیر، ۷۹/۱۲/۹.
- بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار اساتید دانشگاه، ۸۴/۷/۲۱.
- بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار اساتید دانشگاه‌ها، ۹۲/۵/۱۵.
- بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار اساتید دانشگاه‌ها، ۹۲/۵/۱۹.
- بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار اساتید دانشگاه‌ها، ۹۱/۵/۲۲.
- بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۹۲/۹/۱۹.
- بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار جمعی از دانشجویان، ۹۰/۵/۱۹.
- بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار دانشجویان دانشگاه صنعتی شریف، ۷۸/۹/۱.
- بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار دانشگاهیان سمنان، ۸۵/۸/۱۸.
- بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار دانشجویان دانشگاه فردوسی مشهد، ۸۶/۲/۲۵.
- بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار دانشجویان و نخبگان علمی، ۱۳۸۸/۶/۴.
- بیانات رهبر معظم انقلاب در جمع دانشجویان و اساتید دانشگاه صنعتی امیرکبیر، ۱۳۷۹/۱۲/۹.
- بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار با رؤسای دانشگاه‌های سراسر کشور، ۱۳۷۶/۱۲/۱۶.
- بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار با اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۷۰/۹/۲۰.
- بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار با وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و رؤسای دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور، ۱۳۶۹/۸/۱.
- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار اساتید دانشگاه‌ها، ۹۳/۴/۱۱.
- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار دانشجویان، ۹۱/۵/۱۶ هفدهم رمضان المبارک ۱۴۳۳.
- بیانات مقام معظم رهبری در دیدار با اساتید، ۹۳/۴/۱۱.
- توکل، محمد (۱۳۸۶). «آموزش عالی و نیازهای اجتماعی شرایط جامعه شناختی یک تغییر». فصلنامه پژوهش در نظام‌های آموزشی، دوره اول، شماره ۱، صص ۱۰۱-۱۱۳.
- حافظ نیا، محمدرضا (۱۳۹۰). اصول و مفاهیم ژئوپلیتیک. چ، مشهد: انتشارات پاپلی.
- دوویت، باب؛ ران میسر (۱۳۹۴). استراتژی، فرآیند، محتوا، زمینه و نگرش بین‌المللی. ترجمه ناصر پورصادق و اصغر جهانگیر، تهران: انتشارات واژگان.
- صالحی، ابراهیم (۱۳۸۳). «دیدگاه‌های نظری توسعه‌ی آموزش عالی». دو ماهنامه علمی - پژوهشی دانشگاه شاهد، سال یازدهم، دوره جدید، شماره ۵، صص ۵۵-۶۸.
- قانون تأسیس وزارت اطلاعات جمهوری اسلامی مصوب ۱۳۶۲/۵/۲۷ مجلس شورای اسلامی
- کالینز، جان. ام (۱۳۷۰). استراتژی بزرگ: اصول و رویه‌ها. ترجمه کورش بایندر، تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی وزارت امور خارجه.
- متقی، ابراهیم؛ زهره پوستین‌چی (۱۳۹۱). روند تحول قدرت نرم در سیاست خارجی آمریکا. تهران: نشر ساقی.
- محمودنژاد، م. (۱۳۸۱). شناخت تهدیدات امنیتی. تهران: دانشگاه عالی دفاع ملی.

مرکز سیاست عمومی خاورمیانه مؤسسه رند (۱۳۸۶). **پروژه اسلام آمریکایی: ایجاد شبکه‌هایی از مسلمانان میانه‌رو**. ترجمه عباس کاردان و مهسا ماه‌پیشانیان، تهران: انتشارات مؤسسه فرهنگی مطالعات بین‌المللی ابرار معاصر.

مصاحبه با حدود ۳۰ نفر از خبرگان و صاحب‌نظران دارای تجربه در حوزه آموزش عالی (حضوری و پرسشنامه).

ممبینی دهکردی، علی؛ حامد حیدری (۱۳۹۳). **مبانی دانش محیط‌شناسی راهبردی: مفاهیم، تئوری‌ها، فنون و کاربردها**. تهران: انتشارات صفار.

نهبویض، عجاج (۱۳۸۷). **پروتکل‌های دانشوران صهیون: برنامه عمل صهیونیسم جهانی**. ترجمه حمیدرضا شیخی، مشهد: بنیاد پژوهش‌های اسلامی.

Anthony A. Atkinson, John H. Waterhouse and Robert B. Wells (1997): **A stakeholder Approach to Strategic Performance Measurement**, MIT Sloan Management Review.

<http://www.bbc.co.uk/film/2007/03/19/300-cast-2007-interview.Shtml>

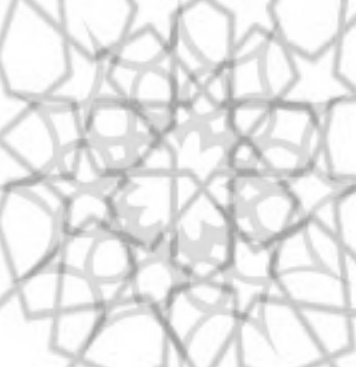
<http://www.bbc.co.uk/film/2007/03/19/300-cast-2007-interview.Shtml>

<http://parsii.wiki/wikitopicedit-fa.html>

<http://satr-sabz.blogfa.com/post-110.aspx>

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ir.html#>

Kramer, Martin (1999). "Bernard Lewis". **Encyclopedia of Historians and Historical Writing**, Vol. 1. London: Fitzroy Dearborn. pp. 719–720. Retrieved on 2006-05-23

شعبه نشر و اطلاع‌رسانی و مطالعات فرهنگی

کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران